

How to deal ...

การทำนิติกรรมในหอผู้ป่วย

ประสพโชค อยู่สำราญ, น.บ., น.บ.ท.

รักษาการหัวหน้าหน่วยวิสัญญีและนิติการ
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติเรื่องการตัดสินใจรับบริการสาธารณสุขของผู้รับบริการ รวมถึงการแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิตตนหรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วยไว้ในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว แต่ในความเป็นจริงแล้วผู้รับบริการหรือผู้ป่วยอาจมีการแสดงเจตนาออกเหนือจากการขอรับบริการรักษาพยาบาล ซึ่งการแสดงเจตนาดังกล่าวนี้เรียกว่า “นิติกรรม”

มาตรา 149 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดนิยามของนิติกรรมว่า “นิติกรรม หมายความว่า การใดๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัครมุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลเพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือ

ระงับซึ่งสิทธิ” ทั้งนี้ผู้ที่จะทำนิติกรรมต้องมีความสามารถในการทำนิติกรรมด้วย

นิติกรรมจึงประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ต้องมีการแสดงเจตนา กล่าวคือ ต้องมีการกระทำที่แสดงออกมาถึงความประสงค์ของตนเองที่มีอยู่ในใจ ซึ่งอาจแสดงเจตนาโดยชัดแจ้งหรือแสดงเจตนาโดยปริยาย

2. ต้องกระทำโดยสมัครใจ กล่าวคือ เป็นการแสดงเจตนาโดยอิสระ ปราศจากการข่มขู่ ล่อลวง ฉ้อฉล หรือหลอกให้สำคัญผิดใดๆ

3. มุ่งให้มีผลผูกพันทางกฎหมาย ซึ่งกฎหมายใช้คำว่า “ผูกนิติสัมพันธ์” ผลทางกฎหมายนี้ คือ การเคลื่อนไหวในสิทธิ 5 ประการ อันได้แก่ การก่อสิทธิ เปลี่ยนแปลงสิทธิ โอนสิทธิ สงวนสิทธิหรือระงับสิทธิ

4. เป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ ได้กระทำโดยถูกต้องตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นเรื่องวัตถุประสงค์ของนิติกรรม คือ ต้องไม่ผิดกฎหมาย เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยความสามารถของบุคคล ตลอดจนถูกต้องตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้

นิติกรรม แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ นิติกรรมฝ่ายเดียวและนิติกรรมหลายฝ่าย นิติกรรมที่อาจจะเกิดขึ้นในหอผู้ป่วยโดยการแสดงเจตนาของผู้รับบริการหรือผู้ป่วย ได้แก่

1. การทำพินัยกรรม พินัยกรรมเป็นนิติกรรมอย่างหนึ่งที่บุคคลได้แสดงเจตนา กำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของตนเอง หรือในการต่าง ๆ อันจะเกิดเป็นผลบังคับได้ตามกฎหมายเมื่อตนเองถึงแก่ความตาย ซึ่งผู้ทำพินัยกรรมต้องมีอายุครบสิบห้าปีบริบูรณ์

ตัวอย่าง ผู้ป่วยอายุ 50 ปี เข้ารับการรักษาพยาบาลที่หอผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็งปอด ได้แจ้งความประสงค์ต่อพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยว่า ตนเองประสงค์จะทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่ทายาท การดำเนินการสามารถทำได้ 2 วิธี กล่าวคือ ผู้ป่วยจัดหาทนายมาทำนิติกรรมที่หอผู้ป่วยโดยมีหนังสือขออนุญาตให้ทนายเข้ามาทำพินัยกรรมในหอผู้ป่วยหรือผู้ป่วยขอให้นิติกรคณะฯ ดำเนินการทำพินัยกรรม การดำเนินการทำพินัยกรรมทั้ง 2 กรณี จะต้อง มีแพทย์นิติเวชประเมินอาการสติสัมปชัญญะของผู้ป่วยในขณะที่ทำพินัยกรรม เพื่อเป็นหลักฐานว่าผู้ป่วยทำพินัยกรรมในขณะที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ดี

2. การจดทะเบียนสมรส การสมรสเป็นการตกลงของชายหญิงในอันที่จะอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยา การสมรสก่อให้เกิดความสัมพันธ์เป็นครอบครัว ทำให้เกิดสิทธิและหน้าที่ระหว่างสามีภรรยา บิดามารดาและบุตร การสมรสที่ชอบด้วยกฎหมายจะต้องมีการจดทะเบียนสมรสและการสมรสจะกระทำได้อต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสนั้นก่อนได้

ตัวอย่าง ผู้ป่วยเพศชายอายุ 60 ปี อยู่กินกับภรรยามานาน 20 ปี โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน ผู้ป่วยรายนี้ เข้ารับการรักษาพยาบาลโรคหัวใจและประสงค์จะขออนุญาตออกจากโรงพยาบาลเป็นการชั่วคราวเพื่อพาภรรยาไปจดทะเบียนสมรสที่สำนักงานเขตบางกอกน้อย การเดินทางออกจากโรงพยาบาลดังกล่าวเป็นภาวะเสี่ยงที่อาจจะทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้ป่วยได้ ในการนี้ผู้ป่วยสามารถทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลขออนุญาตให้นายทะเบียนสำนักงาน เข้ามาทำการจดทะเบียนสมรสในหอผู้ป่วยได้ ซึ่งนายทะเบียนสำนักงานเขต จะเดินทางเข้ามาทำการจดทะเบียนสมรส ที่หอผู้ป่วยหลังจากได้รับอนุญาตจากทางโรงพยาบาล โดยแพทย์นิติเวชจะต้องประเมินอาการ สติสัมปชัญญะของผู้ป่วยในขณะที่ทำการจดทะเบียนสมรสเพื่อเป็นหลักฐานว่าผู้ป่วยได้ทำการจดทะเบียนสมรสโดยมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ดี

How to deal

1. ในกรณีที่แพทย์นิติเวชเข้ามาดำเนินการ พยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในขณะนั้นควรจะต้องทำการบันทึกอะไรบ้างเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน

พยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ในขณะนั้นควรจะต้องบันทึกไว้ว่า เวลา.....
นายแพทย์..... แพทย์ทางนิติเวช ประเมินระดับสติและอาการของผู้ป่วย เพื่อทำนิติกรรมเกี่ยวกับเรื่อง

ภายหลังการประเมินอาการ แพทย์นิติเวชจะออกใบรับรองแพทย์ หรือเอกสารรับรองการมาตรวจ เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการทำนิติกรรม จึงควรแนบสำเนาใบรับรองแพทย์หรือใบรับรองการมาตรวจฉบับดังกล่าว ไว้ในเวชระเบียนด้วย

การเซ็นเป็นพยาน

- พินัยกรรม

ญาติ แพทย์ นิติกร จะเป็นผู้ลงลายมือชื่อในนิติกรรม

- การจดทะเบียนสมรส

จะมีญาติ เจ้าหน้าที่ของทางสำนักทะเบียน เป็นผู้ลงลายมือชื่อในนิติกรรม

พยาบาล ไม่จำเป็นต้องลงลายมือชื่อ เป็นพยาน

2. ในกรณีที่ไม่มีแพทย์นิติเวชควรจะต้องทำอย่างไร

ใช้แพทย์ของโรงพยาบาล เป็นผู้ประเมินอาการ

3. ถ้าในภายหลังมีการนำนิติกรรมดังกล่าวไปดำเนินการในชั้นศาล พยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ในขณะนั้น จะต้องเกี่ยวข้องกับคดีอย่างไรบ้างไหม

พยาบาล ที่ปฏิบัติหน้าที่ในขณะที่ทำนิติกรรม ไม่ต้องไปเป็นพยาน เนื่องจากไม่ได้เป็นผู้ประเมินอาการและไม่ได้ลงลายมือชื่อเป็นพยาน

แพทย์นิติเวช ผู้ที่มาประเมินอาการ

นิติกรของโรงพยาบาลที่ลงลายมือชื่อเป็นพยาน

จะเป็นผู้ไปเป็นพยานในชั้นศาล